

JAARVERSLAG 2018

COMMISSIE EINDTERMEN ACCOUNTANTSOPLEIDING

1 januari 2018 – 31 december 2018

Inhoudsopgave

1. Verantwoording	3
2. Verslag van werkzaamheden	4
2.1 Organisatie en financieel beheer	4
2.2 Vaststellen van de eindtermen	7
2.3 Aanwijzen theoretische opleidingen en toezicht op de eindtermen	8
2.4 Toetsen van de eindtermen van de praktijkopleidingen	10
2.5 Afgeven verklaringen van vakbekwaamheid	12
3. Vooruitblik en begroting 2019	13
4. Jaarrekening 2018	16
Bijlage 1 Overzicht (neven)functies CEA per 31 december 2018	29
Bijlage 2 Samenstelling subcommissies	31

1. Verantwoording

De Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (hierna CEA) is een bij wet ingesteld zelfstandig bestuursorgaan (zbo) zonder rechtspersoonlijkheid te Amsterdam en brengt jaarlijks, conform artikel 18 van de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen, voor 15 maart verslag uit aan de minister van Financiën en aan de beide kamers van de Staten-Generaal. Dit jaarverslag bevat de verantwoording van de taken en werkzaamheden van CEA en voorziet in de financiële verantwoording over het boekjaar.

Het jaarverslag is oorspronkelijk door de commissie vastgesteld op 13 februari 2019 zonder dat de jaarrekening was voorzien van een controleverklaring van een externe accountant. Mazars controleerde sinds 2006, op verzoek van de commissie, de jaarrekening van CEA. Begin 2018 heeft Mazars aangegeven de controleopdracht te beëindigen. Mazars heeft CEA laten weten dat zij over onvoldoende capaciteit beschikt om de controle van de jaarrekening van CEA uit te voeren.

Omdat de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen CEA niet verplicht tot het laten uitvoeren van een jaarrekeningcontrole, heeft de commissie in eerste instantie besloten met ingang van het boekjaar 2018 de jaarrekening niet meer door een externe accountant te laten controleren. CEA maakt als zbo zonder rechtspersoonlijkheid deel uit van de Staat der Nederlanden en wordt als zodanig in de financiële verantwoording van het Rijk opgenomen. Het besluit van Mazars en de commissie zijn gedeeld en besproken met het ministerie van Financiën.

Op verzoek van de NBA en na overleg met het ministerie van Financiën is besloten om de jaarrekening van CEA in het vervolg weer te laten controleren door een externe accountant. Omdat de nieuwe accountant voor de controle van de jaarrekening 2019 de vergelijkende cijfers van 2018 moet controleren, heeft CEA besloten de jaarrekening 2018 alsnog te laten controleren door haar nieuwe externe accountant. De onderhavige jaarrekening 2018, d.d. 19 augustus 2019, is inhoudelijk gelijk aan de oorspronkelijk op 13 februari 2019 vastgestelde jaarrekening 2018, behoudens een aanvulling op de toelichting op de post 'Voorziening vakantiedagen'. De jaarrekening 2018 is voorzien van een controleverklaring door Share Impact Accountants B.V.

Een exemplaar van dit verslag wordt ook gezonden aan de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA). Het jaarverslag wordt tevens gepubliceerd op de website van CEA.

2. Verslag van werkzaamheden

2.1 Organisatie en financieel beheer

Algemeen

De commissie bestaat uit zeven leden, op persoonlijke titel benoemd door de minister van Financiën, en wordt ondersteund door een bureau. De medewerkers van het bureau hebben een belangrijk aandeel in de voorbereiding en de uitvoering van het beleid en de taken van de commissie, alsmede in de verantwoording daarover.

De commissie heeft in 2018 zeven keer vergaderd, waarvan één keer telefonisch. De commissie heeft voorts samen met het voltallige bureau in een strategiesessie gewerkt aan de invulling van het doorlopend toezicht op basis van de nieuwe toezichtstrategie voor de komende jaren. Dit heeft geresulteerd in het meerjarenplan 2019-2021 en het daarop gebaseerde jaarplan 2019. Het meerjarenplan is thematisch vorm gegeven, waarbij de geïnventariseerde kansen/risico's leidend zijn voor de uit te voeren toezichtactiviteiten. Het meerjarenplan zal jaarlijks bijgesteld worden op basis van actuele ontwikkelingen en een update van de risicoanalyse die aan het meerjarenplan ten grondslag ligt. Daarnaast is de doorlopende risicogerichte toezichtstrategie verder vormgegeven. Over de concrete toezichtactiviteiten voor het komende jaar informeert CEA de opleidingen en haar stakeholders via een jaarbericht, dat in februari van elk jaar verschijnt.

Zoals gebruikelijk heeft de commissie haar eigen functioneren en het functioneren van het bureau geëvalueerd. Dit is gedaan door een uitgebreide schriftelijke vragenlijst per commissielid en een plenaire mondelinge bespreking. De conclusie is dat zowel de commissie als het bureau goed functioneren. Er zijn verbeterpunten gedefinieerd die zien op het versterken van de betrokkenheid van commissieleden bij stakeholderoverleggen en op het intensiveren van contacten met de beroepspraktijk (kantoren en diensten).

Op 5 juli 2018 heeft de minister van Financiën het vijfjaarlijks verslag inzake de beoordeling van de doelmatigheid en doeltreffendheid van het functioneren van CEA als zelfstandig bestuursorgaan gepubliceerd. De minister oordeelt dat CEA als organisatie doeltreffend en doelmatig functioneert. De minister is van mening dat CEA de vaststelling van de eindtermen naar behoren heeft verricht en in staat wordt geacht deze taak ook in de toekomst te kunnen blijven verrichten. Voorts heeft CEA haar taak tot het aanwijzen van en het toezicht op opleidingen grondig opgepakt. Er zijn volgens de minister goede argumenten om het toezicht van CEA intensief te laten zijn, omdat de opleiding de opmaat is naar toelating tot een beroepsgroep met groot belang voor het maatschappelijk verkeer. Een kwaliteitsgebrek of hiaat in het opleidingstraject kan directe gevolgen hebben voor de kwaliteit van een lichte accountant, aldus de minister. De minister acht het niet wenselijk om het toezicht op het praktijkdeel van de accountantsopleidingen wettelijk anders vorm te geven. Ten slotte oordeelt de minister dat CEA doelmatig te werk is gegaan en dat de stijging van de kosten over 2013-2017 in het licht van de recente ontwikkelingen kan worden verantwoord en niet structureel van aard is. CEA heeft het verslag besproken met de direct betrokken stakeholders (NBA, PWA, VAAC en ACS), die in het verslag geen aanleiding zien voor verdere bespreking of specifieke follow-up.

De bezwaar- en klachtenregeling zijn aangepast aan de actuele tekst van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). De reikwijdte van de bezwaarregeling is uitgebreid waardoor de commissie in het vervolg bij bezwaren tegen alle typen Awb-besluiten de mogelijkheid heeft om een externe adviescommissie in te schakelen. Voorheen kon dat alleen bij besluiten ter zake van het afgeven van verklaringen van vakbekwaamheid. In 2018 heeft CEA geen klachten in de zin van de Awb ontvangen.

Stakeholdermanagement

In het kader van stakeholdermanagement heeft de commissie diverse malen op bestuurlijk niveau gesproken met vertegenwoordigers van de opleidingen, zoals het AC-Scholenoverleg (ACS), de Vereniging van Aangewezen Accountancyopleidingen (VAAC), de Permanente Werkgroep Accountancy (PWA) en de Raad voor de Praktijkopleidingen (RPO). In die gesprekken heeft CEA onder meer gesproken over de voortgang van de implementatie van de nieuwe eindtermen, de toepassing van de overgangsregeling van oude naar nieuwe eindtermen, de voortgang van de aanwijzing van de AA-opleidingen en algemene ontwikkelingen bij de opleidingen. Ook is in een gezamenlijk overleg met de hiervoor genoemde partijen gesproken over de voortgang van de integratie tussen de theorieopleiding en de praktijkopleiding.

Afgelopen jaar is twee keer op bestuurlijk niveau overleg gevoerd met het ministerie van Financiën. Belangrijke onderwerpen waren: de uitkomsten van het toezicht op de eindtermen, de uitkomsten van de evaluatie van de opleidingsvariant Accountancy-Finance, het verslag ter zake van het functioneren van CEA als zbo, de geplande overdracht van de bevoegdheid tot het afgeven van verklaringen van vakbekwaamheid naar de NBA, het jaarverslag 2017 en diverse bedrijfsvoeringskwesaties. Wat betreft de bedrijfsvoering van CEA is afgelopen jaar een dienstverleningsovereenkomst getekend tussen de Staat en de NBA, waarin de bestaande afspraken zijn vastgelegd. Tevens is hierin, in aanvulling op de wettelijke bepalingen dienaangaande, overeengekomen dat jaarlijks een tripartiet overleg plaatsvindt tussen het ministerie, de NBA en CEA over de eerstvolgende begroting van CEA. Verder is gesproken over de totstandkoming van een verwerkersovereenkomst tussen de Staat en de NBA, het opzeggen van de controleopdracht door Mazars, het regelen van volmacht voor CEA en de wens van de commissie om in de toekomst een egaliseringsreserve te kunnen vormen.

Ook met de NBA is op bestuursniveau in 2018 twee keer overleg gevoerd. Belangrijke onderwerpen waren: de implementatie van de nieuwe eindtermen bij opleiders, de bevindingen van het toezicht van CEA op de opleidingen, de evaluatie van de opleidingsvariant Accountancy-Finance en de vernieuwingsagenda van de NBA. Daarnaast zijn ook de hiervoor genoemde bedrijfsvoeringsonderwerpen besproken, voor zover relevant in de relatie tussen CEA en de NBA.

Ten slotte heeft CEA overleg gevoerd over actuele thema's en ontwikkelingen met de AFM en de Young Profs van de NBA. Het gesprek met de Young Profs stond in belangrijke mate in het teken van hun ervaringen met de accountantsopleidingen en de beroepspraktijk, in het bijzonder naar aanleiding van het rapport "Young Professionals, opvattingen over het accountantsberoep" van Nyenrode Business Universiteit en de NBA Young Profs.

Bedrijfsvoering

De commissie en het bureau zijn gehuisvest bij de NBA. De medewerkers van CEA zijn in dienst van de NBA en worden gedetacheerd bij de commissie. Afgelopen jaar is de dienstverleningsovereenkomst tussen de Staat en de NBA gesloten die ziet op de facilitering van de commissie en het bureau door de NBA. Ultimo van het jaar lag ook de concept verwerkersovereenkomst tussen de Staat en de NBA bij het ministerie ter beoordeling.

Nadat CEA in 2017 een geheel nieuwe website heeft gekregen, is in 2018 ook de content herzien. De teksten van de website zijn toegankelijker gemaakt en er wordt meer met beeld gewerkt. In 2018 heeft CEA de domeinnaam www.cea.nl verkregen, waardoor afscheid kon worden genomen van minder aansprekende websitebenamingen en emailadressen.

Het project om de AVG te implementeren is succesvol en op tijd afgerond. Per 25 mei 2018 voldeed CEA aan alle vereisten van de AVG. Beleid en procedures (melden datalekken en rechten van betrokkenen) zijn herzien dan wel opgesteld, er is een verwerkingsregister opgesteld en een functionaris voor de gegevensbescherming aangesteld. Wel dient de Staat nog tot een definitieve verwerkersovereenkomst met de NBA te komen, aangezien de NBA in opdracht van de Staat voor CEA de (meeste) gegevensverwerkingen verzorgt.

Samenstelling commissie en secretariaat

De samenstelling van de commissie gedurende het verslagjaar was als volgt:

<u>Naam</u>	<u>Functie</u>	<u>Van</u>	<u>Benoemingsperiode</u>	<u>Tot</u>
drs. H.W. te Beest	voorzitter	1-5-2017		tot 1-5-2022
mw. drs. E. van Caspel RA	lid/vicevoorzitter	1-1-2015		tot 1-1-2020
M. van Giessen AA	lid	1-10-2017		tot 1-10-2022
mw. A.M. Janssen AA MFSME	lid	1-9-2009		tot 1-9-2019
H.D. Rijkse AA	lid	1-10-2016		tot 1-10-2021
prof. dr. E.H.J. Vaassen RA	lid	1-1-2015		tot 1-1-2020
prof. dr. R.G.A. Vergoossen RA	lid	1-10-2011		tot 1-10-2021

De benoeming van mw. Janssen eindigt in 2019. Omdat zij dan twee termijnen van vijf jaar heeft vervuld, is zij niet herbenoembaar. Eind 2018 is gesproken over het profiel van haar opvolgster. Daarbij is ook gesproken over de vraag of haar opvolger per sé een AA moet zijn. Voor de commissie is vooral de gewenste achtergrond en (bestuurlijke) ervaring van de opvolger relevant en niet de titulatuur. Het ministerie van Financiën heeft aangegeven geen bezwaar te hebben tegen een andere, niet-evenredige, verhouding van AA's en RA's in de commissie dan tot nu toe gebruikelijk was.

De commissie bespreekt twee maal per jaar in hoeverre nevenfuncties van commissieleden de onafhankelijkheid van haar functioneren zouden kunnen beïnvloeden. Nieuwe nevenfuncties worden vooraf getoetst op verenigbaarheid met de wettelijke taken van CEA. Bijlage 1 geeft de (neven)functies van de commissieleden per 31 december 2018 weer.

De samenstelling en formatie van het secretariaat per einde verslagjaar was als volgt:

J.P.M.J. Leerentveld RA RE	secretaris (1,0 fte)
mevrouw dr. T.J. de Groot RA	senior beleidsmedewerker (0,4 fte)
mevrouw drs. K. van Gimst	beleidsmedewerker (0,8 fte)
vacature	beleidsmedewerker (0,8 fte)
mevrouw S. de Reuver	stafmedewerker (0,8 fte)

Financieel beheer

Het kostenniveau van CEA is ten opzichte van vorig jaar gedaald met ruim € 50.000 (- 7%) tot in totaal € 717.498. Deze daling wordt vooral verklaard door lagere bureaunkosten (-/- € 18.000) vooral vanwege een lagere gemiddelde bezetting van het bureau van CEA in 2018 en lagere overige lasten (-/- € 37.000). De daling van de overige lasten ziet vooral op lagere kosten van juridisch advies (-/- € 18.000) doordat er in 2018 geen kosten zijn gemaakt voor rechtsbijstand en het ontbreken van kosten (-/- € 25.000) voor digitale dienstverlening. De commissiekosten zijn licht hoger (+ € 4.000) dan in 2017, vooral door hogere reis- en verblijfkosten in verband met toezichtactiviteiten op de accountantsopleiding op Curaçao.

De kosten blijven ruim 150.000 (- 18%) beneden de begroting. Dat komt enerzijds door onderschrijving van de bureaunkosten van (-/- € 43.000), samenhangend met een niet-volledige bezetting van het bureau van CEA in 2018. De onderschrijving van de bureaunkosten, als gevolg van twee vacatures in 2018, wordt getemperd door een eenmalige last van € 30.000 voor het vormen van een voorziening voor vakantiedagen.

Voorts blijven de overige lasten € 107.000 achter bij de begroting. Dat komt met name doordat extra begrote kosten (€ 45.000) voor een mogelijke juridische procedure niet nodig waren. Verder hoefde de commissie nog geen kosten te maken voor digitale dienstverlening (- € 25.000) en heeft de commissie geen externen ingehuurd voor de aanwijzing van de AA-opleidingen (- € 20.000).

2.2 Vaststellen van de eindtermen

2.2.1 Inleiding

CEA stelt de eindtermen vast voor de accountantsopleidingen, zowel voor het theoretische deel als voor het praktijkdeel van de opleiding. Zij neemt daarbij de beroepsprofielen (voor AA en RA) in acht, zoals vastgesteld door de NBA. Daarnaast stelt CEA op grond van het Besluit accountantsopleiding 2013 tevens eindtermen vast die betrekking hebben op het examen Nederlands recht voor deskundigen met een buitenlandse accountantskwalificatie. CEA herzielt periodiek de eindtermen, zodat de vakbekwaamheidseisen van accountants blijven aansluiten op de (ontwikkelingen in de) beroepspraktijk, de verwachtingen van gebruikers van diensten van accountants en op de ontwikkelingen in het onderwijs.

2.2.2 Intrekken eindtermen die zien op de opleidingsoriëntatie Accountancy-Finance

Op 31 oktober 2018 heeft de commissie besloten alle eindtermen voor de accountantsopleiding met oriëntatie Accountancy-Finance in te trekken. Dit besluit is op 8 november 2018 gepubliceerd in de Staatscourant (nr. 63242) en daardoor op 9 november 2018 van kracht geworden. Het intrekken van de genoemde eindtermen is een direct gevolg van de uitkomst van de gezamenlijke evaluatie van de NBA en CEA afgelopen jaar naar de behoefte van een accountantsopleiding met oriëntatie Accountancy-Finance. Het bestuur van de NBA en CEA hebben, alle argumenten voor en tegen in overweging nemende, besloten om niet verder te gaan met de opleidingsvariant Accountancy-Finance. Uit de evaluatie volgde dat er sterke twijfel was of er een reële behoefte in de markt was voor een Finance-variant, als derde richting van de accountantsopleiding (AA en RA). Ook was niet uit te sluiten dat er negatieve effecten van zouden kunnen uitgaan op de (wettelijk beschermde) accountantstitels.

2.2.3 Instellen redactieraad

De huidige eindtermen dateren van 1 januari 2016. In januari 2017 heeft CEA enkele tekstuele aanpassingen doorgevoerd in de nieuwste set van eindtermen (Stscrt-2017-3935). Die aanpassingen betroffen uitsluitend correcties en verduidelijkingen van de eindtermen respectievelijk de toelichtende tekst en betroffen geen inhoudelijke wijzigingen. Op 31 oktober 2018 heeft CEA een redactieraad ingesteld, onder voorzitterschap van prof. dr. P.W.A. Eimers RA. De redactieraad zal CEA periodiek adviseren over aanpassing van de eindtermen. Het is belangrijk dat de eindtermen blijven aansluiten op de (ontwikkelingen in de) beroepspraktijk, wetgeving, het hoger onderwijs en de verwachtingen van gebruikers van diensten van accountants, zodat de vakbekwaamheid van accountants geborgd blijft.

Naast advies over aanpassing van de eindtermen zal de redactieraad ook nadere duiding en interpretatie gaan geven van bestaande eindtermen. De huidige eindtermen zijn competentiegericht en 'principle based' geformuleerd en geven (bewust) ruimte aan opleidingen voor eigen invulling en profilering van het curriculum. De 'principle based' benadering van de eindtermen, maakt dat deze naar verwachting beperkt(er) onderhevig zijn aan verandering. Actuele ontwikkelingen in beroep, wet, maatschappij en onderwijs kunnen ook aanleiding geven tot een andere invulling van de eindtermen door de opleidingen. Via nadere beschouwing eindtermen en duiding van actuele ontwikkelingen, kan de redactieraad concrete handvatten leveren voor invulling van de eindtermen in de opleidingen.

Het eerste advies van de redactieraad volgt begin 2019. De commissie zal in het voorjaar van 2019 haar besluit over aanpassing van de eindtermen publiek maken.

2.2.4 Ontwikkeling (nieuwe) simulatieopdrachten

Om de nieuwe urennormen voor de praktijkopleidingen te faciliteren, heeft de commissie in 2017 ingestemd met de mogelijkheid om een deel van de praktijkopleiding door middel van simulatieopdrachten in te vullen. De RPO is verantwoordelijk voor het (laten) ontwikkelen en verzorgen van de (nieuwe) simulatieopdrachten. Begin 2018 heeft de RPO de eisen, criteria en eindtermen waaraan de simulatieopdrachten moeten voldoen met CEA afgestemd. Daaruit blijkt dat de eindtermen in opzet adequaat zijn geborgd. De eerste pilots voor de oriëntatie Accountancy-MKB zijn eind 2018 gestart en lopen nog door tot in 2019. CEA heeft om die reden nog geen kennis kunnen nemen van de uitkomsten, maar zal de voortgang in de ontwikkeling en implementatie van de (nieuwe) simulatieopdrachten voor beide opleidingsoriëntaties in 2019 volgen. Voor haar toezichthoudende rol is het voor CEA van belang dat de RPO inzichtelijk maakt hoe invulling wordt gegeven aan de uitvoering en kwaliteitsborging van de nieuwe simulatieopdrachten.

2.3 Aanwijzen theoretische opleidingen en toezicht op de eindtermen

2.3.1 Toezichtstrategie

Sinds 2016 hanteert CEA een toezichtstrategie die uitgaat van gefundeerd vertrouwen en waarbij opleidingen in beginsel voor onbepaalde duur worden aangewezen. Alle aangewezen opleidingen vallen onder het nieuwe toezichtregime van doorlopend, risicogericht toezicht, waarbij de intensiteit van het toezicht verschilt al naar gelang de indeling in toezichtcategorie (normaal, actief, verscherpt) waarin een opleiding is ingedeeld.

2.3.2 Aanwijzen en toezicht eindtermen AA-opleidingen

CEA heeft in 2018 van 11 onderwijsinstellingen 12 aanvragen tot aanwijzing van een AA-opleiding ontvangen. Het betrof 11 aanvragen voor een opleiding met oriëntatie Accountancy-MKB en één aanvraag voor een opleiding met oriëntatie Assurance. Eén instelling heeft haar aanvraag tot aanwijzing van een opleiding Accountancy-MKB ingetrokken en aangegeven dat zij in 2019 opnieuw hiervoor een aanvraag wil indienen. Alle andere aanvragen zijn getoetst aan de beleidsregels en het vigerende toezichtkader en uiteindelijk gehonoreerd.

De commissie heeft 10 aanvragen tot aanwijzing van een AA-opleiding met oriëntatie Accountancy-MKB gehonoreerd en de betrokken opleidingen voor onbepaalde duur aangewezen. Het gaat om de AA-opleidingen van de volgende instellingen: Fontys Hogescholen, Markus Verbeek Praehop, Hanzehogeschool Groningen, Saxion, NHL Stenden Hogeschool, hbo A&A Hogeschool voor de Accountancy, Full•Finance Opleidingen, Avans+, Windesheim en de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. De commissie heeft vastgesteld dat betreffende opleidingen voldoen aan de nieuwe eindtermen die sinds 2016 gelden. De eindtermen zijn in 2016 veranderd onder meer om het onderwijs beter af te stemmen op de beroepspraktijk. De resultaten van de toetsing door CEA laten zien dat de vernieuwing een schot in de roos was. Er zijn zinvolle nieuwe opleidingen ontstaan die de studenten prima voorbereiden op hun functie als adviseur van het midden- en klein bedrijf.

Er is door alle AA-opleidingen flink geïnvesteerd in een nieuwe invulling van het curriculum. Een aantal onderwijsinstellingen heeft er bewust voor gekozen de krachten te bundelen om aan de nieuwe eindtermen te kunnen voldoen. Ook werkt het onderwijs steeds intensiever samen met accountantskantoren. Anders dan de oude opleidingen passen de nieuwe opleidingen beter bij wat de afgestudeerden in de praktijk (gaan) doen. Wel is de ene opleiding er al beter in geslaagd de ultieme mix tussen theorie en praktijk te vinden dan de andere. Alleen met theoriedocenten een beroepsgerichte opleiding verzorgen gaat niet. Een aantal instellingen staat dan ook nog voor de uitdaging om (nog meer) mensen uit de praktijk aan zich te binden als gastsprekers en/of docenten. Dat is niet alleen van belang voor de overdracht van up-to-date kennis

en kunde van deze professionals, maar ook om studenten voldoende te kunnen voorzien van actuele praktijkopdrachten. Ook in de vernieuwde manier van toetsen is de nauwere band met de beroepspraktijk merkbaar. Er wordt minder gebruik gemaakt van standaard schriftelijke examens en meer van vraagstukken uit de praktijk en presentaties om te toetsen of studenten aan de eindtermen voldoen.

Vooraf op het gebied van het bijhouden van de IT-ontwikkelingen moet het onderwijs flink blijven investeren. IT komt in de eindtermen namelijk ruimschoots aan de orde. De expertise op dit vlak kan bijna niet anders dan van buiten de opleidingen komen. Er mag geen gat ontstaan tussen wat men op IT-gebied leert tijdens de opleiding en wat men daarna moet kunnen in de praktijk. Ook daarom is een nauwe samenwerking met de kantoren cruciaal. En om te kunnen voldoen aan de nieuwe eindtermen voor Gedrag, Ethiek en Besluitvorming (GEB) hebben een aantal opleidingen nog onvoldoende eigen expertise. Het blijkt lastig om ervaren en gespecialiseerde docenten op dit vakgebied te vinden. Het zou een oplossing kunnen zijn als deze worden gezocht bij andere faculteiten waar deze vakken al langer een belangrijk onderdeel zijn van het curriculum.

Voor CEA zijn de ontwikkelingen op het gebied van GEB en IT een belangrijk punt van aandacht. Daarnaast vraagt de commissie ook specifiek aandacht voor de rol van de examencommissies. Mede ook omdat de manier van toetsen, zoals hiervoor genoemd, is veranderd. Bij een aantal opleidingen moet de examencommissie meer gaan toezien op het borgen van het niveau van de toetsing en van de kwaliteit van de in- en uitstroom van studenten. De verschillen tussen de opleidingen op dit onderwerp zijn groot.

CEA hoopt dat de opleidingen er in de toekomst in slagen om samen met de accountantskantoren en de NBA de theorie- en praktijkopleiding meer synchroon te laten lopen. Nu rondt studenten vaak eerst de theorieopleiding af en starten pas daarna met de praktijkopleiding. De verwachting is dat het leerrendement hoger is wanneer beide onderdelen van de AA-opleiding meer parallel verlopen. Alle betrokkenen, opleidingen, kantoren en de NBA, hebben hier een verantwoordelijkheid in.

De commissie heeft de aanvraag tot aanwijzing van een (nieuwe) AA-opleiding met oriëntatie Assurance van hbo A&A Hogeschool voor de Accountancy gehonoreerd en de betrokken opleiding voor onbepaalde duur aangewezen. Deze opleiding omvat, conform de Verordening op de beroepsprofielen van de NBA en de eindtermen, een masteropleiding op hbo-niveau. De betreffende hogeschool is hiervoor een samenwerking aangegaan met een bestaande, geaccrediteerde professional masteropleiding van een andere hogeschool.

De aanwijzingen van drie AA-opleidingen op basis van de eindtermen 2008 zijn dit jaar van rechtswege beëindigd, door het aflopen van de betreffende aanwijzing. Het betreft de postinitiële AA-opleidingen van:

- Hogeschool Zuyd, per 31 december 2018;
- Hogeschool Utrecht, per 31 december 2018;
- Saxion, per 31 december 2018.

Van de overige hbo-instellingen met een AA-opleiding is de aanwijzing op basis van de eindtermen 2008 verlengd tot 1 september 2019, de uiterste datum waarop studenten nog volgens de oude eindtermen hun theoretische opleiding kunnen afronden.

Sinds 1 september 2017 zijn de generieke vrijstellingsregelingen in het hbo vervallen omdat de looptijd daarvan was verstreken. Verschillende hbo-opleidingen hebben CEA verzocht "deelvrijstellingen" voor bepaalde vakspecifieke eindtermen mogelijk te maken. Betreffende opleidingen hebben hiervoor eind 2018 een voorstel ter instemming aan CEA voorgelegd. De commissie bespreekt dit voorstel in het voorjaar van 2019 met betrokken opleidingen.

2.3.3 Aanwijzen en toezicht eindtermen RA-opleidingen

In 2017 heeft CEA alle acht RA-opleidingen in Nederland opnieuw beoordeeld en voor onbepaalde duur aangewezen. Mede in verband met de aanwijzing van de AA-opleidingen in 2018, beperkten de toezichtactiviteiten zich tot het volgen van relevante ontwikkelingen bij de betreffende opleidingen, waaronder het beoordelen van een aantal incidenten, en een beleidsgesprek met vertegenwoordigers van de International Post-Master Accountancy (IPMA) opleiding van Tilburg University te Curaçao.

In april 2018 hebben een commissielid en de secretaris gesprekken gevoerd met het management, docenten en studenten van de IPMA op Curaçao, het management van de University of Curaçao (UoC) en verschillende andere stakeholders, waaronder de Dutch Caribbean Accountancy Association. Uit de gesprekken wordt onder meer duidelijk dat de kwaliteit van de huidige RA-opleiding op Curaçao is geborgd, maar dat, onder meer door demografische factoren en veranderende studiekeuzes van studenten, het (potentiële) aanbod van accountancystudenten sterk is teruggelopen. De initiële opleidingen van de UoC zijn zeer kleinschalig, waardoor gevreesd moet worden voor de continuïteit van de Nederlandse accountantsopleiding op Curaçao.

CEA heeft in 2018 van drie verschillende RA-opleidingen een incidentmelding ontvangen. Alle meldingen betroffen een incident bij een (landelijk) schriftelijk examen dat op elektronische wijze werd afgenomen. De incidenten hadden betrekking op de beschikbaarheid en beveiliging van de elektronische omgeving via welke de examens werden afgenomen. De incidenten zijn tijdig bij CEA gemeld en alle opleidingen hebben, al dan niet in afstemming met CEA, adequate maatregelen getroffen, zowel om vergelijkbare incidenten in de toekomst te voorkomen als om (nadelige) gevolgen van de incidenten voor studenten die door de (ver)storingen getroffen waren zo goed mogelijk te managen. In alle gevallen is geborgd dat betreffende studenten aan de eindtermen voldoen. CEA zal in haar reguliere toezicht extra aandacht schenken aan de wijze waarop opleidingen dergelijke risico's managen.

Eén universitaire instelling heeft een aanvraag tot aanwijzing ingediend voor een nieuwe accountantsopleiding met oriëntatie Accountancy-Finance. De aanvraag is enige tijd aangehouden, mede in verband met de evaluatie van de opleidingsvariant Accountancy-Finance. De betreffende instelling heeft de aanvraag, na bekendmaking van het besluit tot intrekken van de eindtermen die zien op de opleidingsoriëntatie Accountancy-Finance, uiteindelijk ingetrokken.

Een actueel overzicht van alle aangewezen [AA](#)- en [RA](#)-opleidingen is te vinden op de [website](#).

2.4 Toetsen van de eindtermen van de praktijkopleidingen

2.4.1 Inleiding

CEA toetst jaarlijks of de praktijkopleidingen (tot AA en RA) voldoen aan de eindtermen. Hierbij baseert CEA zich in beginsel op het stelsel van kwaliteitsbeheersing dat de RPO heeft ingericht om ervoor te zorgen dat alle trainees aan de eindtermen voldoen. De toezichtcyclus van CEA sluit aan op de planning en control cyclus (hierna P&C-cyclus) van de RPO. Gezien het tijdsverloop van deze cycli bevat dit jaarverslag niet de definitieve uitkomsten van het toezicht over 2018. De bevindingen van het toezicht door CEA op de eindtermen van de praktijkopleidingen worden pas na vaststelling van dit jaarverslag met de RPO besproken.

2.4.2 Afronding toezicht 2017

In het jaarverslag 2017 zijn de voorlopige uitkomsten van het toezicht van CEA over 2017 gedeeld. In het bestuurlijk overleg met de RPO van maart 2018 heeft CEA haar definitieve bevindingen over 2017 met de RPO besproken en vastgesteld. Deze verschilden materieel niet van wat CEA in het jaarverslag over 2017 heeft gerapporteerd. Behalve de positieve resultaten deelt CEA wel de zorgen en teleurstelling van de RPO over de vertraging in het IT-project om de sturings- en managementinformatie van de RPO kwalitatief te verbeteren.

2.4.3 Toezicht 2018

Voor het toezicht over 2018 heeft CEA éénmaal met de RPO op bestuursniveau overleg gevoerd. Daarin zijn de relevante ontwikkelingen voor 2018 besproken, de P&C-cyclus 2018 van de RPO en het concept werkplan van CEA. Voorts heeft CEA vier maal op bureauniveau overleg gevoerd, met name om de voortgang van de P&C-cyclus van de RPO te monitoren. Waar nodig heeft er op bureauniveau ook ad hoc afstemming plaatsgevonden.

In 2018 heeft de RPO de verordening op en nadere voorschriften van de praktijkopleidingen aangepast aan de nieuwe eindtermen en het (ver)nieuw(d)e toetsmodel. De RPO heeft (nieuwe) competentieprofielen voor alle functionarissen en actoren die namens de RPO optreden, na consultatie met de stagebureaus, vastgesteld. Omdat het (ver)nieuw(d)e toetsmodel veel vraagt van de praktijkbegeleiders heeft de RPO voor deze functionarissen een speciale training ontwikkeld. Om een goed beeld te krijgen van de implementatie van de nieuwe eindtermen door de stagebureaus heeft de RPO naast de gebruikelijke visitaties een aanvullende dossierreview georganiseerd. De uitkomsten hiervan worden in het jaarverslag van de RPO over 2018 gerapporteerd.

Voor de (verdere) implementatie van de nieuwe eindtermen is de RPO een aantal projecten gestart. CEA heeft de voortgang van deze projecten op bureauniveau gevolgd en waar nodig heeft de RPO met CEA zaken nader afgestemd. De overgangsregeling voor trainees die na 1 september 2017 zijn ingestroomd, is met de hbo- en wo-opleidingen afgestemd en vervolgens vastgesteld. Daarnaast heeft de RPO een werkgroep ingesteld die een voorstel voor de inhoud en organisatie van het geïntegreerd slotexamen heeft opgesteld. Dit voorstel is eind 2018 onder alle theoretische opleiders en stagebureaus geconsulteerd. Ook CEA heeft een voorlopige reactie gegeven. Begin 2019 verwacht CEA het definitieve rapport van de RPO ter besluitvorming. In 2018 is ook verder invulling gegeven aan de ontwikkeling van (nieuwe) simulatieopdrachten. Daartoe heeft de RPO van een aantal partijen de voorstellen goedgekeurd en worden pilots georganiseerd. De oorspronkelijke planning wordt niet gehaald en de resultaten van de eerste pilot worden begin 2019 verwacht.

De aanpassing van het stelsel van kwaliteitsbeheersing aan de nieuwe eindtermen en het nieuwe toetsmodel, gepland voor 2018, zal in 2019 worden voltooid. Dan zal ook duidelijk worden hoe de RPO verder invulling geeft aan de uitvoering en kwaliteitsborging van het geïntegreerd slotexamen en de simulatieopdrachten. Gezien de wijziging van de planning heeft CEA er bij de RPO op aangedrongen alle belanghebbenden, met name stagebureaus en trainees, tijdig te informeren over de voortgang en het (verwachte) moment van implementatie van deze nieuwe elementen in de praktijkopleiding.

In het jaarlijks overleg over de integratie van de theorie- en de praktijkopleiding heeft CEA met de RPO en vertegenwoordigers van de theoretische opleiders de voortgang hiervan besproken. De vernieuwingen in de praktijkopleidingen bieden mogelijkheden om onderdelen te integreren met de theorieopleidingen. Zo heeft bijvoorbeeld het referaat de integratie van theorie en praktijk bevorderd en de deelnemers van het overleg verwachten dit ook van het nieuwe geïntegreerd slotexamen. Verder zoekt men actief naar andere mogelijkheden om theorie en praktijk te integreren. Bij het volgend overleg worden de status van deze initiatieven en de ervaringen rondom het geïntegreerd slotexamen besproken. Een verdere integratie van theorie- en praktijkopleiding, met

name bij de AA-opleidingen, is mede afhankelijk van het meer synchroon (laten) lopen van beide onderdelen van de accountantsopleiding. CEA heeft al wel gezien dat, door de nieuwe inrichting van de AA-opleiding met oriëntatie Accountancy-MKB, praktijkcases in het theorie-onderwijs worden geïncorporeerd.

Begin 2019 ontvangt CEA de definitieve verantwoording van de RPO over 2018. Dit betreft onder andere het jaarverslag en de cijfers op het gebied van in- en uitstroom. In maart 2019 zal CEA haar bevindingen van het toezicht over 2018 met de RPO bespreken en vaststellen. De inlichtingen die CEA tot op heden van de RPO heeft ontvangen, geven geen reden om te twijfelen aan de borging van de eindtermen in de praktijkopleidingen. De informatie over de projecten stelt de commissie in staat om de transitie van de oude naar de nieuwe eindtermen actief te monitoren en eventuele risico's of knelpunten tijdig te signaleren. Er zijn door de RPO geen incidenten bij CEA gemeld. CEA kijkt terug op een goede samenwerking met de RPO afgelopen jaar.

2.5 Afgeven verklaringen van vakbekwaamheid

CEA heeft in het verslagjaar één aanvraag voor een verklaring van vakbekwaamheid (Rusland) ontvangen. Deze aanvraag is buiten behandeling geplaatst, omdat de betreffende kandidaat überhaupt nog niet de wettelijk verplichte examens had afgelegd. In totaal heeft CEA dit jaar acht verzoeken voor een voorlopig oordeel ontvangen. Twee verzoeken (Israël, Rusland) zijn buiten behandeling geplaatst en op drie verzoeken (Verenigd Koninkrijk, Zuid-Afrika, Turkije) heeft de commissie negatief beslist. Op één verzoek (Zuid-Afrika) is geen beslissing genomen, omdat de commissie van mening was dat betrokkene geen persoonlijk belang had bij de aanvraag. Betrokkene ambieerde toelating als Wirtschaftsprüfer in Duitsland. Omdat Duitsland geen regeling kent voor erkenning van accountantskwalificaties van buiten de EU, wilde betrokkene in Nederland de RA-titel behalen uitsluitend om die vervolgens in Duitsland te laten erkennen op grond van de EU Statutory Audit Directive. Ultimo 2018 waren nog twee verzoeken (Italië, Verenigde Staten) voor een voorlopig oordeel in behandeling. Op één van die verzoeken (Italië) heeft de commissie begin januari 2019 positief beslist. Ook heeft het secretariaat veel informatieverzoeken van potentieel geïnteresseerde buitenlandse accountants beantwoord.

Naast het behandelen van informatieverzoeken van buitenlandse accountants heeft CEA afgelopen jaar voor enige tientallen buitenlandse accountants van een big-4 kantoor een aparte voorlichtingssessie gegeven over de eisen en procedure voor het verkrijgen van een verklaring van vakbekwaamheid. In 2016 heeft CEA vergelijkbare voorlichtingssessies verzorgd bij een ander big-4 kantoor. Mede door de krapte op de arbeidsmarkt signaleert de commissie toenemende interesse bij zowel accountantskantoren als individuele accountants voor de mogelijkheden voor het omzetten van een buitenlandse accountantskwalificatie naar een Nederlandse accountantstitel.

Er is een wetswijziging in behandeling voor overdracht van de bevoegdheid tot afgeven van verklaringen van vakbekwaamheid van CEA naar de NBA. Gelijktijdig wordt aan CEA de taak en bevoegdheid toegekend om hierop toezicht te houden. Deze wetswijziging zal per 1 juli 2019 of per 1 januari 2020 worden geëffectueerd.

3. Vooruitblik en begroting 2019

Met de afronding van de aanwijzing van de RA-opleidingen in 2017 en de AA-opleidingen in 2018 staat het toezicht voor 2019 in het teken van het nieuwe risicogerichte toezicht op basis van gefundeerd vertrouwen. Uitgangspunt hierbij is dat de opleidingen CEA proactief informeren over belangrijke veranderingen en ontwikkelingen die impact kunnen hebben op de borging van de eindtermen. Daarnaast worden er periodiek, in beginsel elke twee jaar, beleidsgesprekken gevoerd met alle aangewezen opleidingen. In 2018 zijn het doel en de opzet van het beleidsgesprek (nieuwe stijl) uitgewerkt. CEA bepaalt op basis van haar risicoanalyse, één thema dat tijdens het beleidsgesprek centraal staat. De opleiding wordt gevraagd om dat thema toe te lichten middels een presentatie. In 2019 zullen beleidsgesprekken met alle RA-opleidingen plaatsvinden. Het vastgestelde thema is 'aandacht voor fraude in de opleiding'. Daarnaast wordt van de opleidingen verwacht dat zij tijdens het beleidsgesprek uiteenzetten welke relevante ontwikkelingen er zich hebben voorgedaan en hoe zij borgen dat zij blijven voldoen aan de eindtermen en een de kwaliteitscriteria, zoals door CEA vastgelegd in haar toezichtkader.

Naast de beleidsgesprekken zal CEA jaarlijks een vaste dataset bij alle (RA- en AA-) opleidingen uitvragen bij aanvang van het nieuwe studiejaar. De uitkomsten van de beleidsgesprekken en de dataset en eventuele meldingen van incidenten en/of veranderingen vormen input voor de herijking van de risicoanalyse in het najaar van 2019 en actualisering van het meerjarenplan respectievelijk de vaststelling van het jaarplan 2020.

Omdat alle AA-opleidingen in 2018 intensief zijn gevisiteerd, zijn er voor komend jaar geen aanvullende toezichtactiviteiten gepland. Wel zal CEA de opvolging van opleidingsspecifieke voorwaarden die aan de aanwijzingsbesluiten van AA-opleidingen zijn verbonden, monitoren. Dit betreft onder meer een formele evaluatie van de aanwijzing van één AA-opleiding. Daarnaast is voor 2019 de behandeling van een aanvraag tot aanwijzing van een AA-opleiding met oriëntatie Accountancy-MKB gepland.

Het in 2018 opgestelde meerjarenplan 2019-2021 is thematisch vorm gegeven, waarbij de geïnventariseerde kansen en risico's de basis vormden. Naast haar reguliere toezichtactiviteiten heeft de commissie voor 2019/2020 een specifiek beleidsonderzoek geagendeerd. Dat onderzoek ziet op het in kaart brengen van de veranderende rol van de accountant en de gevolgen daarvan voor de (eindtermen van de) accountantsopleidingen. Daartoe zal een inventarisatie worden uitgevoerd naar studies en initiatieven van relevante (nationale en internationale) partijen die zien op de veranderende rol van de accountant. Specifieke aandacht gaat daarbij onder meer uit naar de invloed van ICT op de rol en instrumentarium van de accountant, de maatschappelijke behoefte aan verbreding van de assurancefunctie, de aandacht en verantwoordelijkheid van de accountant voor fraude en toenemende eisen op het gebied van ethiek en gedrag. Doelstelling is om op continue basis de effecten van actuele ontwikkelingen in het accountantsberoep te vertalen naar (mogelijke) gevolgen voor de eindtermen. De uitkomsten van dit beleidsonderzoek gebruikt de commissie bij haar beleidsgesprekken met opleidingen en vormt tevens input voor de redactieraad.

De redactieraad die CEA in 2018 heeft ingesteld, zal in het voorjaar haar eerste advies met betrekking tot de actualisering van de eindtermen uitbrengen. CEA zal vervolgens besluiten in hoeverre dit advies moet leiden tot aanpassing van de eindtermen.

Zoals gebruikelijk rondt CEA begin 2019 het toezicht op de eindtermen van de praktijkopleidingen van het afgelopen jaar af. Dan start ook weer het reguliere toezicht op de eindtermen van de praktijkopleiding 2019. Behalve de aanpassingen in het kwaliteitsbeleid voor de nieuwe praktijkopleiding, volgt en beoordeelt CEA in 2019 ook de implementatie van de nieuwe simulatieopdrachten en het nieuwe geïntegreerde slotexamen.

In 2019 zal CEA zorgdragen voor een zorgvuldige overdracht van beleid, procedures en archiefstukken ter zake van het afgeven van verklaringen van vakbekwaamheid aan de NBA. Tevens zal de commissie beleid formuleren met betrekking tot de toezichthoudende taak die zij op het afgeven van verklaringen van vakbekwaamheid door de NBA zal gaan uitoefenen.

Verder staan er in 2019 een aantal specifieke projecten in de planning. Dat betreft in ieder geval het ontwikkelen van een systeem voor ondersteuning van de dataverwerking en risicoanalyse door CEA. Voorts staan belangrijke wijzigingen in de Awb en de (implementatie van de) nieuwe Wet open overheid op stapel die gevolgen hebben voor het beleid en de procedures van CEA.

Begroting 2019

De begroting 2019 van de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding is vastgesteld in de vergadering van 14 februari 2018. De minister van Financiën heeft op 28 mei 2018 ingestemd met de begroting 2019. De begroting 2020 wordt na vaststelling van dit jaarverslag opgesteld en ter instemming aan de minister van Financiën voorgelegd.

	Begroting 2019
Baten	
<i>Doorbelasting aan NBA</i>	<i>820.000</i>
<i>Rentebaten</i>	<i>0</i>
Totaal baten	820.000
Lasten	
<i>Bureaunkosten</i>	<i>584.000</i>
<i>Commissiekosten</i>	
Vacatiegelden commissieleden	93.000
Reis- en verblijfkosten	11.000
Training en ontwikkeling	7.000
<i>Totaal commissiekosten</i>	<i>111.000</i>
<i>Overige lasten</i>	
Uitbesteding werkzaamheden	60.000
Vergoeding subcommissies	6.500
Vergaderkosten	3.500
Advieskosten	30.000
Digitale dienstverlening	10.000
Overige kosten	15.000
<i>Totaal overige lasten</i>	<i>125.000</i>
Totaal lasten	820.000
Saldo baten minus lasten	0

Amsterdam, 29 augustus 2019

drs. H.W. te Beest
Voorzitter

mevrouw drs. E. van Caspel RA
Vicevoorzitter

H.D. Rijkse AA
Lid

M. van Giessen AA
Lid

prof. dr. E.H.J. Vaassen RA
Lid

mevrouw A.M. Janssen AA MFSME
Lid

prof. dr. R.G.A. Vergoossen RA
Lid

4. Jaarrekening 2018

Balans

	2018 €	2017 €		2018 €	2017 €
Activa			Passiva		
Vorderingen	13	92	1 Voorzieningen	29.889	- 3
Bank	240.935	347.459	2 Kortlopende schulden	211.059	347.551 4
	<hr/>	<hr/>		<hr/>	<hr/>
	240.948	347.551		240.948	347.551
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>		<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Staat van baten en lasten

	1-1-2018 t/m 31-12-2018 €	Begroting 2018 €	1-1-2017 t/m 31-12-2017 €	
Baten				
Bijdrage beroepsorganisatie	717.485	870.000	768.782	5
Financiële baten	13	0	92	6
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	
Totaal baten	717.498	870.000	768.874	
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	
Lasten				
Bureaunkosten	577.364	620.000	595.498	7
Commissiekosten	102.295	105.000	98.546	8
Overige lasten	37.839	145.000	74.830	9
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	
Totaal lasten	717.498	870.000	768.874	
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	
Saldo van baten en lasten	0	0	0	
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	

TOELICHTING

Algemeen

De Commissie Eindtermen Accountantsopleiding is een bij wet ingesteld zelfstandig bestuursorgaan zonder rechtspersoonlijkheid. De taken van de commissie zijn geregeld in de Wet op het accountantsberoep en omvatten:

- het vaststellen van de eindtermen voor de accountantsopleidingen in Nederland;
- het aanwijzen van de opleidingen die het theoretisch deel van de accountantsopleiding geheel of gedeeltelijk verzorgen, voor zover deze opleidingen niet zijn geaccrediteerd overeenkomstig de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek;
- het toetsen van de praktijkopleiding aan de mate waarin wordt voldaan aan de eindtermen;
- het afgeven van verklaringen van vakbekwaamheid.

Het boekjaar 2018 loopt van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018. Als vergelijkende cijfers zijn de gegevens van het boekjaar 2017 opgenomen.

De minister van Financiën heeft, overeenkomstig artikel 53, lid 2 van de Wab, op 2 oktober 2017 ingestemd met de begroting 2018 van CEA. In de toelichting per post van de staat van baten en lasten worden de cijfers over 2018 zowel geanalyseerd ten opzichte van de begrote bedragen als de werkelijke bedragen van 2017.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven'. De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Baten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd.

De in de jaarrekening verantwoorde bureaunkosten betreffen de werkelijke door de NBA doorbelaste kosten voor:

- de medewerkers van het secretariaat (bruto salarissen, sociale lasten, pensioenlasten, reiskosten en kosten van opleidingen) verhoogd met een opslag voor HRM;
- huur, werkplekkosten en kosten salarisadministratie per medewerker;
- andere diensten zoals catering, porti, mobiele telefoon, parkeerkosten, beheer website en licenties voor gebruik van een document management systeem en een elektronische vergadertool.

Met ingang van 2018 is een voorziening voor vakantiedagen opgenomen. Hoewel CEA zelf geen medewerkers in dienst heeft, worden de werkelijke personeelskosten aan CEA doorbelast. Bij vertrek van een medewerker worden de uitbetaalde niet opgenomen vakantiedagen doorbelast door NBA aan CEA op het moment van uitbetaling. Hierdoor ontstaan lasten die niet gerelateerd zijn aan het activiteiten niveau in het betreffende boekjaar. Door het opnemen van een voorziening voor niet opgenomen vakantiedagen geven de bureaunkosten in de toekomst beter inzicht in het werkelijke activiteitsniveau van CEA. Voor 2018 leidt dit tot een eenmalig verhogend effect op de bureaunkosten van € 29.889.

Balans op 31 december

	31-12-2018 €	31-12-2017 €
ACTIVA		
<u>(1) Vorderingen</u>		
Nog te ontvangen rentebaten over boekjaar	13	92
	<hr/>	<hr/>
Totaal vorderingen per 31 december	13	92
	<hr/>	<hr/>
Betreft de rentebaten over het boekjaar van de zakelijke spaarrekening die de commissie bij de ING Bank N.V. aanhoudt.		
<u>(2) Bank</u>		
Betaalrekening	935	2.459
Spaarrekening	240.000	345.000
	<hr/>	<hr/>
Totaal banksaldi per 31 december	240.935	347.459
	<hr/>	<hr/>
De commissie beschikt regelmatig over overtollige liquide middelen, zijnde het verschil tussen de ontvangen voorschotten van de beroepsorganisatie in de bijdrage van de lasten van de commissie en de betaalde lasten. De overtollige liquide middelen worden tijdelijk op een zakelijke spaarrekening gezet. Het saldo per 31 december 2018 betreft het verschil tussen de van de NBA ontvangen voorschotten en de uitgaven over 2018. Per 31 december 2017 omvatte het saldo tevens de vooruitontvangen bijdrage over het eerste kwartaal van 2018.		
PASSIVA		
<u>(3) Voorzieningen</u>		
Voorziening vakantiedagen	29.889	-
	<hr/>	<hr/>
Totaal voorzieningen per 31 december	29.889	-
	<hr/>	<hr/>

Op verzoek van de NBA is een voorziening voor nog niet genoten vakantiedagen van de bureaumedewerkers gevormd. Bij uitdiensttreding van een medewerker rekent de NBA de aan de medewerker uitbetaalde vakantiedagen, door aan CEA. Om een zo getrouw mogelijk beeld te geven van de personeelslasten is het door de NBA opgegeven bedrag aan niet genoten vakantiedagen als voorziening opgenomen. Zo worden geleverde prestaties van de medewerkers en de daaraan gerelateerde kosten met elkaar gematcht. Uit hoofde van de dienstverleningsovereenkomst tussen de Staat en de NBA, resteert er ultimo boekjaar voor CEA geen formele verplichting. Het bedrag aan nog niet genoten vakantiedagen is derhalve als voorziening in de balans opgenomen en niet, zoals gebruikelijk bij nog niet opgenomen vakantiedagen, als een verplichting. De voorziening zal jaarlijks worden gemuteerd met het verschil tussen het bedrag aan niet opgenomen vakantiedagen van het lopende boekjaar met het voorgaande boekjaar. Omdat niet eerder een voorziening is gevormd leidt deze aanpassing voor 2018 eenmalig tot een verhogend effect op de bureaurokosten van € 29.889. De vergelijkende cijfers zijn niet aangepast omdat de financiële afrekening van de lasten van CEA over 2017 met de NBA, welke lasten volledig voor rekening van de NBA zijn, reeds heeft plaatsgevonden.

	31-12-2018 €	31-12-2017 €
Mutatieoverzicht voorziening vakantiedagen		
Stand per 1 januari	-	-
Toevoeging aan de voorziening	29.889	-
Ottrekking aan de voorziening	-	-
	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	29.889	-
	<hr/>	<hr/>
(4) Kortlopende schulden		
Verschuldigd aan beroepsorganisatie over het boekjaar	201.781	122.104
Vooruitontvangen bijdrage beroepsorganisatie	-	217.500
Nog te betalen vacatiegelden	3.768	3.391
Nog te betalen bedragen	510	-
Nog te ontvangen facturen	5.000	4.556
	<hr/>	<hr/>
Totaal per 31 december	211.059	347.551
	<hr/>	<hr/>
Verschuldigd aan beroepsorganisatie over het boekjaar Het verloop van de post was als volgt:		
Saldo verschuldigd aan op 1 januari	122.104	40.217
Betaling	(122.104)	(40.217)
Bijdrage in de lasten van het boekjaar	(717.485)	(768.782)
Ontvangen voorschotbijdragen	870.000	876.000
Eindafrekening bureaunkosten	(2.735)	11.252
Nog te betalen bureaunkosten	52.001	3.634
	<hr/>	<hr/>
Saldo op 31 december	201.781	122.104
	<hr/>	<hr/>

CEA brengt elk kwartaal, bij wijze van voorschot, de begrote lasten van de CEA in rekening aan de beroepsorganisatie. De in 2017 vooruitontvangen bijdrage van de NBA over het eerste kwartaal van 2018 ad 218k verklaart waarom de kortlopende schulden ultimo 2018 lager zijn dan ultimo 2017.

De afrekening vindt plaats op basis van de werkelijke lasten volgens de vastgestelde jaarrekening. Per 31 december 2018 is € 152.515 (2017 € 107.218) te veel in rekening gebracht aan de beroepsorganisatie. Daarnaast zijn per 31 december 2018 de doorbelaste personeelskosten over december 2018 (€ 49.596) nog aan de NBA verschuldigd. De eindafrekening van de bureaunkosten over 2018 is daarentegen lager (creditbedrag). Dit verklaart het relatieve hoge saldo van het bedrag dat ultimo 2018 aan de NBA verschuldigd is over het boekjaar.

Staat van baten en lasten over 2018

	1-1-2018 t/m 31-12-2018 €	Begroting 2018 €	1-1-2017 t/m 31-12-2017 €
--	------------------------------------	------------------------	------------------------------------

BATEN

(5) Bijdrage beroepsorganisatie

Wettelijk is bepaald dat de lasten van de commissie worden gedragen door de Nederlandse beroepsorganisatie van Accountants (NBA).

Totaal bijdrage beroepsorganisatie	717.485	870.000	768.782
------------------------------------	---------	---------	---------

De bijdrage van de beroepsorganisatie is gelijk aan de totale lasten van de commissie over het boekjaar minus de ontvangen rente. De bijdrage is ruim 50k lager dan in 2017 en blijft ruim 150k beneden de begroting. De verklaring hiervoor is te vinden bij de toelichting op de ontwikkeling van de verschillende kostenposten hieronder.

(6) Financiële baten

Rentebaten	13	0	92
------------	----	---	----

Dit betreft de rentebaten van de zakelijke spaarrekening zoals die bij de ING Bank N.V. wordt aangehouden. Vanwege de aanhoudend dalende en lage rentestand zijn voor 2018 geen rentebaten begroot. Het rentepercentage is in 2018 gezakt tot 0%. De rentebaten zijn lager dan in 2017 vanwege een lager gemiddeld rentepercentage.

(7) Bureaukosten

Doorberekende bureaukosten NBA	577.364	620.000	595.498
--------------------------------	---------	---------	---------

Betreft de met de NBA verrekende personeelskosten van de secretaris, drie beleidsmedewerkers en een stafmedewerker inclusief een opslag voor overhead voor HRM (totaal 445k). Voorts zijn hierin de kosten van huur en werkplekken (totaal 107k) opgenomen, waarvoor een vast tarief per medewerker wordt doorbelast. Ten slotte zijn hierin de werkelijke kosten voor overige diensten, zoals gebruik van het document management systeem, hosting en onderhoud website, catering, parkeren, porti, mobiele telefonie en opleidingen van medewerkers opgenomen (26k). De kosten worden bij wijze van voorschot aan CEA doorberekend, waarbij achteraf, op basis van de werkelijke kosten, een nacalculatie plaatsvindt. De afrekening bureaukosten over 2018 bedraagt - € 2.734 (2017: € 11.252).

De bureaukosten blijven circa € 43.000 onder de begrote kosten en zijn ruim € 18.000 lager dan in 2017. De kosten zijn lager dan vorig jaar doordat de bezetting van het bureau in 2018 lager was dan in 2017. De vacature voor senior beleidsadviseur is per 1 maart 2018 vervuld en per 1 september is een beleidsmedewerker uit dienst getreden, welke vacature in 2018 nog niet kon worden vervuld. Deze lagere kosten worden gedeeltelijk gecompenseerd door verhoging van het dienstverband van de secretaris vanaf medio 2017 en geheel 2018 van 0,9 naar 1,0 fte vanwege de onderbezetting van het bureau vanaf begin 2017.

Ook is begin 2018 een uitzendkracht ingehuurd ter vervanging van een beleidsmedewerker die met zwangerschapsverlof was. De onderschrijving van de bureaunkosten ten opzichte van de begroting wordt verklaard door de onderbezetting van het bureau. De effectieve bezetting in 2018 was 3,55 fte terwijl in de begroting is uitgegaan van 4,3 fte.

	1-1-2018 t/m 31-12-2018 €	Begroting 2018 €	1-1-2017 t/m 31-12-2017 €
(8) Commissiekosten			
Vacatiegelden commissieleden	88.549	90.500	89.402
Reis- en verblijfkosten	13.746	7.500	9.144
Training en ontwikkeling	-	7.000	-
Totaal	102.295	105.000	98.546

Betreft vacatiegeldvergoedingen en reis- en onkostenvergoedingen van de commissieleden voor de vergaderingen en andere bijeenkomsten van de CEA, alsmede kosten van training en ontwikkeling.

De totale commissiekosten liggen vrijwel op het begrote niveau en zijn gering hoger dan in 2017. De stijging van de kosten ten opzichte van 2017 wordt geheel verklaard door hogere reis- en verblijfkosten in verband met beleidsgesprekken met opleidingsvertegenwoordigers van de (initiële en postinitiële) RA-opleiding op Curaçao en vertegenwoordigers van accountantskantoren en –organisaties aldaar. Die gesprekken waren oorspronkelijk gepland en begroot voor 2019, maar zijn vervroegd naar 2018. Vanwege de volle planning van de commissieleden in verband met de aanwijzing van alle AA-opleidingen, hebben er geen trainingsactiviteiten plaatsgevonden. Die zijn wel voorzien voor 2019.

(9) Overige lasten

Advieskosten	22.615	75.000	40.433
Vergoeding subcommissies	3.077	25.000	-
Vergaderkosten	1.647	5.000	363
Digitale dienstverlening	-	25.000	25.389
Diverse kosten	10.500	15.000	8.645
Totaal	37.839	145.000	74.830

De overige lasten zijn met circa € 37.000 gedaald ten opzichte van 2017 en blijven ruim (€ 107.000) beneden de begroting. De daling van de kosten ten opzichte van 2017 wordt verklaard doordat er in 2018 geen kosten zijn gemaakt voor digitale dienstverlening en door lagere juridische kosten. In 2017 is de website van CEA geheel vernieuwd. Voor 2018 waren kosten voor verdere aanpassing van de website van CEA begroot, maar de wijzigingen in wetgeving die hiertoe verplicht, is nog niet geïmplementeerd. In 2017 zijn ook nog juridische kosten gemaakt in verband met een lopende beroepsprocedure. De advieskosten 2018 zien uitsluitend op regulier juridisch advies aan de commissie over een aantal onderwerpen. De kosten van vergoeding subcommissies en vergaderkosten zien op de redactieraad die eind 2018 is ingesteld en in 2018 één keer heeft vergaderd.

De onderschrijding van de begrote overige lasten wordt verklaard door drie factoren. Voor 2018 waren voorzichtigheidshalve ook kosten (€ 45.000) voor rechtsbijstand begroot onder advieskosten in verband met een door een derde partij aangekondigde juridische procedure. Deze procedure is uiteindelijk niet doorgezet. Voorts zijn er geen kosten gemaakt voor digitale dienstverlening (besparing € 25.000). De commissie verwacht, in verband met nieuwe regelgeving op dit gebied, in de komende jaren wel kosten te moeten maken voor aanpassing van de website. In de begrote kosten voor subcommissies was rekening gehouden met externe inhuur (€ 20.000) in verband met de aanwijzing van de AA-opleidingen in 2018. De commissie en het bureau hebben de visitaties uiteindelijk geheel zelf uitgevoerd. Daar waar een beroep is gedaan op leden van de subcommissie voor de beoordeling van aanvragen voor een verklaring van vakbekwaamheid hebben zij geen declaratie ingediend.

WNT-verantwoording 2018 Commissie Eindtermen Accountantsopleiding

Voor de WNT-verantwoording van de commissieleden en secretaris van CEA wordt verwezen naar de WNT-verantwoording 2018 van het ministerie van Financiën in de Rijksverantwoording 2018.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: Commissie eindtermen Accountantsopleiding, te Amsterdam

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het jaar geëindigd op 31 december 2018 van Commissie Eindtermen Accountantsopleiding te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Commissie Eindtermen Accountantsopleiding per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 "Organisaties zonder winststreven".

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de winst- en verliesrekening over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Commissie Eindtermen Accountantsopleiding zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Verantwoording;
- Verslag van werkzaamheden;
- Vooruitblik en begroting 2019;

- Overige gegevens;
- Bijlage 1 Overzicht (nevenfuncties) CEA per 31 december 2018;
- Bijlage 2 Samenstelling subcommissie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De Commissie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag van werkzaamheden en de overige gegevens in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 "Organisatie zonder winststreven".

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de Commissie voor de jaarrekening

De Commissie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de Commissie afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de Commissie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de Commissie het voornemen heeft om de organisatie te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De Commissie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Commissie is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de organisatie.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard,

timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de Commissie;
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de Commissie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de Commissie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Commissie onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Den Haag, 29 augustus 2019

Share Impact Accountants B.V.

Was getekend H. Hollander RA

Bijlagen

Bijlage 1

Overzicht (neven)functies CEA per 31 december 2018

drs. H.W. te Beest, voorzitter

- lid Raad van Toezicht en voorzitter Audit Commissie Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek NWO
- lid en tevens vice-voorzitter Raad van Toezicht en voorzitter Audit Commissie Ipse de Bruggen
- adviseur Raad van Toezicht Naturalis Bio Diversity Centre

Mevrouw drs. E. van Caspel RA, lid en plaatsvervangend voorzitter

- PwC Assurance - Director National Office & Public Sector

M. van Giessen AA, lid (vanaf 1 oktober 2017)

- IJburg Accountants & Adviseurs B.V., Accountant/Directeur-grotaandeelhouder (d.m.v. persoonlijke holding, te weten Toncob Holding B.V.)
- Stichting Audit Only, Externe accountant/plaatsvervangend Compliance Officer/plaatsvervangend kwaliteitsbepaler/Lid Dagelijks Bestuur
- Voorzitter Raad van Toezicht Basisschool De Werf te Zaandijk
- Lid Examencommissie Audit & Assurance HBO
- Hogeschool Markus Verbeek Praehep, docent en examiner

Mevrouw A.M. Janssen AA MFSME, lid

- Senior Accountant BDO Accountants & Adviseurs
- Extern beoordelaar praktijkopleiding AA NBA (tot 23 oktober 2018)

H.D. Rijkse AA, lid

- Partner/voorzitter bestuur maatschap "Rijkse accountants & adviseurs" (middels BV)
- Directeur Automatiserings Bureau Middelburg BV (onbezoldigd)
- Directeur AROZA BV en dochter ondernemingen (middels BV) (onbezoldigd)
- Directeur Tax Pax Beheer BV (personal Holding)
- Bestuurslid/penningmeester Roosevelt Foundation (Middelburg)
- Bestuurslid vereniging NOVAK
- Bestuurslid stichting NOVAK
- Bestuurslid afdeling Zuid NBA
- Bestuurslid/penningmeester Maatschappij voor Nijverheid en Handel, departement Zeeland
- Lid Raad van Advies HZ University of applied sciences, sector Economie
- Voorzitter Stichting Hendrick Avercamp te Middelburg

prof. dr. E.H.J. Vaassen RA, lid

- Hoogleraar Accountancy Tilburg University, tevens Associate Dean Executive Education en Director of Graduate studies Phd Program for Professionals
- Hoogleraar ICAIS Erasmus Universiteit Rotterdam
- Wetenschappelijk adviseur BDO
- Redactievoorzitter Thema's voor Accountants in Business
- Lid Raad van Toezicht Ons Middelbaar Onderwijs (OMO)
- Voorzitter Audit Commissie Ons Middelbaar Onderwijs (OMO)
- Lid editorial Board Journal of Information Systems
- Lid editorial Board Global Perspectives on Accounting Education
- Lid editorial Board Journal of Emerging Technologies in Accounting
- Lid editorial Board International Journal of Accounting and Information Management
- Lid editorial Board International Journal of Digital Accounting Research

prof. dr. R.G.A. Vergoossen RA, lid

- Hoogleraar International Financial Accounting Universiteit Maastricht
- Hoogleraar Externe Verslaggeving Nyenrode Business Universiteit, directeur Center for Corporate Reporting, Finance & Tax
- Lid kernredactie Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie

Bijlage 2 Samenstelling subcommissies

Redactieraad

Naam	Functie/achtergrond
prof. dr. P.W.A. Eimers RA (voorzitter)	Partner EY en hoogleraar Audit & Assurance bij de VU
prof. dr. M.N. Hoogendoorn RA	Hoogleraar Financial Accounting bij de EUR
dr. R.M.M. Bertrand RA RC RO CFE CIA CPC	Universitair hoofddocent bij de Nederlandse Militaire Academie en docent ICAIS bij MU
drs. R.A.A.M. Cobussen RA	Vennoot Konings & Meeuwissen Accountants, docent Audit & Assurance MVP en hbo A&A en actief als externe beoordelaar en examiner van de praktijkopleiding
mevrouw mr. I. Takke-Horn	Docent fiscaliteit HAN en eigenaar fiscaal adviesbureau
mevrouw drs. M.L. Kloppenburg	Zelfstandig gevestigd als adviseur/spreker/schrijver, docent Professional Skills en Ethiek bij de HU en lid adviesgroep Cultuur, Ethiek & Gedrag van de NBA
B.J.C.G de Kock AA	Consultant Full•Finance en examiner praktijkopleiding AA
mevrouw drs. P.M.G. Tijmstra RA	Senior manager PWC, hoofd stagebureau PWC, actief met projecten op het gebied van gedrag en cultuur
mr. drs. S.A.A. Herrijgers RA	Werkzaam bij de Belastingdienst (Grote Ondernemingen), lid NBA-commissie Young Profs, PhD-kandidaat Nyenrode, docent TiU

Beoordelingscommissie i.h.k.v. aanvragen verklaring van vakbekwaamheid

Naam	Functie/achtergrond
prof. J.C.A. Gortemaker RA	Hoogleraar accountancy bij de EUR
J. Buchel	Hoofd Educatie & Praktijkopleidingen en Hoofd Opleidingen van de NBA
drs. J.G.D. Heij AA	
prof. dr. J. P. J. Verkruijsse RE RA	Emeritus hoogleraar Internal Control & Accounting Information Systems TiU
mevrouw S. de Reuver	Stafmedewerker CEA, secretariële ondersteuning

Adviescommissie bezwaarschriften:

Naam	Functie/achtergrond
mr. R.J. Hoekstra	Voorzitter
prof. W.P. Moleveld RA	RA-vertegenwoordiger
H. Geerlofs AA	AA-vertegenwoordiger
mevrouw S. de Reuver	Stafmedewerker CEA, secretariële ondersteuning